

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbel en Natuur.

I.

Inleiding.

Wie eenigszins nauwkeurig de Heilige Schrift leest, komt telkens beschrijvingen, mededeelingen en begrippen tegen, die verband houden met het klimaat, de bodemgesteldheid, de planten- en dierenwereld van Palestina en omliggende landen, of, anders gezegd, met gegevens en feiten, betrekking hebbende op de „natuurlijke historie” der landen. Deze gegevens en feiten hebben waarde voor het inzicht in de Heilige Schrift en voor de juiste exegese van tal van Bijbelplaatsen.

Hier is dus sprake van wat men zou kunnen noemen een hulpwetenschap voor de exegese. Dit wordt meer en meer ingezien door de mannen, die zich met de studie van de exegese bezighouden. Verschillende deelen van de serie „Korte Verklaring” dragen hiervan al de blijken. Maar hiermede gaat tevens gepaard een duidelijker worden van de onmogelijkheid om deze hulpwetenschap zelf grondig te beheerschen. Het is reeds eenige jaren geleden, dat Prof. Aalders in het Geref. Theologisch Tijdschrift aandrang op samenwerking inzake Schriftstudie tusschen theologen, geologen en biologen.¹⁾

Het is natuurlijk ten volle waar, dat de resultaten van deze hulpwetenschap geen invloed hebben op de groote waarheden van het Christendom, en van geen waarde zijn voor den weg der zaligheid. Maar wie zich met ons stelt op het standpunt der ingaving van de geheele Schrift door Gods Geest, zal moeten erkennen, dat alles, wat de betekenis der woorden van de Heilige Schrift in een duidelijker licht kan stellen, toch de moeite waard is om bestudeerd te worden. Dit was reeds de meening van Augustinus: „Zooals nu sommigen met alle woorden en namen in het Hebreeuwsch, Arameesch, Egyptisch en in welke andere taal ook maar, die in de H. Schriften kan gevonden worden, gedaan hebben, dat zij die woorden, die daarin zonder verklaring staan, stuk voor stuk verklaard hebben; en wat Eusebius gedaan heeft met de chronologie betreffende de moeilijkheden in Goddelijke Boeken, die zijn ervaring vereischen; wat dezen dus gedaan hebben met deze dingen, zoodat het voor een Christen niet noodzakelijk is bij veel dingen wegens kleinigheden zich moeite te geven, zoo zie ik de mogelijkheid, — gesteld, dat een deskundige er plezier in zou vinden zich welwillend moeite te geven ten dienste van de broeders —, dat hij alle onbekende aardrijkskundige plaatsnamen, dieren of kruiden, boomen, steenen of metalen enz., die de Schrift ook maar noemt, soort bij soort bespreekt, stuk voor stuk rangschikt en uitgeeft.”²⁾

Men heeft dikwijls gezegd: „De Bijbel is geen

1) Theol. Tijdschrift Sept. 1926 en April 1927.

2) Augustinus, „De doct. Christ.” II—39—59. (Zie Fonck, „Streifzüge durch die Biblische Flora”, pag. 12.)

die in staat zijn te prediken!” Maar weldra verkondigde hij met blijmoedigheid en kracht het Woord. En alles toonde, hoezeer de overtuiging in hem leefde, dat hij van Godswege een boodschap had te brengen.

Door zeer velen echter werd hij met minachting en vooroordeel aangezien. Zelfs tegengehouden en tegengesproken. Toen hij op een naburige plaats preeken zou, werd hem bij de ontmoeting door den predikant aldaar toegevoegd: „Mijn preekstoel staat voor geen jongens open”. Doch na de samenkomst leide deze de hand op Spurgeons schouder en sprak: „Mijn jongen, gij hebt zóó gepreekt, dat ik weinig kans zie het te verbeteren.”

Toen hij het beroep naar Londen aanvaard had, werd tot zijn vader gezegd: „Uw zoon houdt het nooit in Londen uit, geen zes maanden!” Zelfs de drukpers was in het eerst hem tegen. Maar de Geest des Heeren sterkte hem in deze vuurproef. En weldra werd hij om zijn getrouwe bediening van het Evangelie hoe langer hoe meer geacht en geliefd.

Men herkent in Spurgeon steeds den autodidact. Hij is niet door professoren, maar door den Geest Gods zelf gevormd. Steeds gaf hij zich geheel zooals hij was. Hij bezat Christelijken heldenmoed, een geheiligd zelfbewustzijn. Vaak is hij beschuldigd van ingenomenheid met zich zelf, van verwaandheid. Doch het tegendeel blijkt uit zijn bekenissen, dat hij steeds bad tegen de zonde van hoogmoed, waartegen hij heel zijn leven had te strijden. Aan zijn bruid Suzanna Thompson, die z'n voortreffelijke echtgenoot is geworden, schreef hij: „Ik zal mij zeer grootelijks aan u verplicht rekenen, indien gij varig en dringend voor mij wilt bidden. Ik sidder bij de duizelingwekkende hoogte, waarop ik sta, en ik zou wenschen onbekend te zijn, want waarlijk ik ben onwaardig de eer, die men mij aandoet.”

In plaats van hoogmoedig zich te betoonen, was

handboek voor de natuurlijke historie.” Daar schuilt wel iets waars in. Vooral wat betreft de benaming van verschillende dier- en plantengroepen. Die komen niet altijd met onze tegenwoordige systematische termen overeen. Wanneer wij in den Bijbel lezen over „kruipende dieren”, dan omvat dat niet precies wat wij tegenwoordig „kruipende dieren” of „Reptilia” noemen, maar het biologisch begrip: dieren, die over den grond kruipen, dus naast de slangen ook wormen, rupsen en dergelijke. In Psalm 104:18 wordt gesproken van de steenrotsen, waarin de „konijnen” hun toevlucht vinden. Dat hiermede ons konijn niet kan bedoeld zijn, zal duidelijk zijn, als we bedenken, dat deze dieren uitsluitend in zelf gegraven holen leven en slechts in zandstreken worden gevonden. Hier is blijkbaar sprake van de klipdas (*Procavia syriaca*), een dier ter grootte van een konijn, ook met gespleten bovenlip en tatharen. De teenen dragen echter hoeven.³⁾ Zoo zijn er meer voorbeelden aan te halen. Trouwens, men kan ook niet anders verwachten, daar de systematische indeelingen, zooals wij die kennen, van veel later tijd zijn.

In ander opzicht is deze uitspraak echter absoluut onjuist. De gegevens over flora en fauna in den Bijbel zijn zoo verrassend nauwkeurig, dat het ons met eerbiedige verwondering vervult. Tal van fijne biologische bijzonderheden treffen den opmerkzamen lezer van Gods Woord, vooral in het Oude Testament. In de volgende artikelen zal meermalen gelegenheid zijn hierop te wijzen.

De opzettelijke studie van de natuurlijke historie van Palestina is nog betrekkelijk jong. Wel zijn vroeg en laat verschillende geschriften verschenen, die onderwerpen uit dit gebied behandelden, maar van systematische studie was vooralsnog geen sprake. Die is eigenlijk pas begonnen, toen verschillende personen, die korter of langer tijd in Palestina hadden doorgebracht, daaraan hun aandacht wijdden. Tusschen 1867—1888 verscheen E. Boissier, *Flora orientalis*, het eerste zuiver wetenschappelijk werk op dit gebied, dat echter, daar het in het Latijn geschreven is, niet die waardeering heeft gevonden, waarop het aanspraak maakt.⁴⁾ In 1889 gaf H. B. Tristram zijn „*Natural History of the Bible*”, terwijl in 1896 de „*Flora of Syria, Palestine and Sinai*” van Rev. G. E. Post verscheen.⁵⁾

Sinds dien tijd is het aantal publicaties sterk toegenomen, ook in verschillende tijdschriften als het „*Zeitschrift des Deutschen Palästina-Vereins*”, de „*Quarterly Statements of the Palestine Exploration Fund*”, het „*Palästina-Jahrbuch*” en vele andere. De namen van Blankenhorn, Schwöbel, Steuernagel, Aaronsohn, Schneller, Schmidt en Guthe mogen niet onvermeld blijven.

In het bijzonder moet echter nog genoemd worden Gustaf Dalman als een der allergrootsten op dit gebied. Een jarenlang verblijf in Palestina heeft hem gemaakt tot een der beste kenners van taal, land en volk. Hiervan geven zijn talrijke artikelen in allerlei tijdschriften, maar vooral zijn beide werken „*Orte und Wege*

3) Brehms Tierleben XII, pag. 591 v.v.

4) Fonck, „Streifzüge...”, pag. 5.

5) Het eerste deel van de tweede druk van dit werk, bewerkt door J. E. Dinmore, is in 1933 verschenen.

hij in den omgang zeer eenvoudig en gezellig. Hoezeer tot scherts geneigd, verloor hij den ernst nooit uit het oog. Zijn moed rustte in ootmoed, welke steeds diep er van doordrongen is: „Door de genade Gods ben ik wat ik ben”. Dat apostolisch woord straalt als een zon over zijn gansche leven.

Wijlen Prof. L. Lindeboom heeft gezegd: „Een goede, alzijdige en grondige opleiding is zonder tegenspraak van zeer groote waarde, maar de eerste vereischte is toch de persoon zelf, zijn begaafdheid en ijver, en van de voortdurende leiding en bekrachtiging door den Geest Gods hangt zijn toeneming en vruchtbaarheid af.”

Dit persoonlijk element treedt in alles bij Spurgeon sterk op den voorgrond. Het is bij allen arbeid van scheppenden aard de belangrijke factor. Hoe zal iemand, die zelf niet overtuigd is, anderen tot overtuiging brengen? De prediker is op den kansel de levende stem van de waarheid, die hij verkondigt. Het maakt ongetwijfeld groot verschil of het licht schijnt door een helder dan wel door dof glas.

Het geheim van Spurgeons groote kracht en van zijn onbegrensden invloed ligt in zijn krachtige persoonlijkheid. Hij gevoelde zich een heraut van zijn Koning.

De Kerk des Heeren heeft met name in dezen tijd aan niets meer behoefte dan aan persoonlijkheden: mannen van karakter en vol des Heiligen Geestes. Zulke personen zijn als modellen, die hun beeld in andere naturen van zwakker en weeker gesteldheid overdrukken als metaal in was. Moedervormen zijn ze, die aan veel andere soortgelijke het bestaan geven, en alzoo hun beeld vermenigvuldigen en hun arbeid ver buiten hun eigen kring voor duizenden tot zegen doen zijn.

Zóó is het in zeer bijzondere mate geweest bij Spurgeon.

J. P. T.

Hieruit volgt uit den aard der zaak, dat ook deze opvattingen omtrent de onderscheiden wetskringen door den schrijver niet worden aangevend als in de openbaring Gods gegrond.

De schrijver, zich eenmaal gesteld hebbende op het standpunt, dat er bepaalde wetskringen zijn in den door hem bedoelden zin (voor welk standpunt hij zich, naar wij in ons vorig artikel beoogden, naar wij meenen ten onrechte aansluit bij den term „sovereiniteit in eigen kring” van Dr A. Kuyper), vindt immers in het denken en in de geschiedenis der wetenschap den grond om de terreinen van wetenschap te verdeelen naar de daareven aangegeven kringen. En deze kringen beteekenen in wezen niet alleen kringen van wetenschap, maar ook en juist kringen van functies.

Wij de schrijver pogen vanuit deze indeeling zijn wijsbegeerte op te bouwen, wij hebben daartegen geen enkel bezwaar, al zijn wij ook persoonlijk overtuigd, dat het schema, zooals het daar ligt, door ons niet kan worden aanvaard. Wij hebben daarvoor verschillende gronden, die hier op het oogenblik niet ter zake doen en die misschien in een ander verband nog wel eens ter sprake komen. Maar nogmaals, wij willen den schrijver gaarne alle vrijheid laten het met dit schema te probeeren.

Alleen maar, wij hebben er ernstig bezwaar tegen, wanneer men het zóó zou willen voorstellen, dat het niet-aanvaarden van zulk een schema in het algemeen of wel het niet-aanvaarden van dit schema in het bijzonder in strijd zou zijn met de beginselen van het Calvinisme. Wil men het recht vindiceeren om een meening als specifiek-gereformeerd of als wezenlijk calvinistisch te propageeren met zulk een kracht, dat ieder die ervan afwijkt voor ongereformeerd gehouden moet worden, dan dient in elk geval niet een menschelijke denkbeelden van eenige jaren, maar dan dient de openbaring Gods in Zijn Woord en de leiding des Heiligen Geestes over de Kerk van Christus (c.q. het belijden der vaderen) bewijsgrond en maatstaf te zijn.

Deze opmerkingen wenschen wij vooraf te maken om daardoor aan te toonen, hoe wij eenzijdig elken levenden uitbouw van het calvinistisch denken warm zullen toejuichen, maar hoe wij anderzijds niet zoo maar hen kunnen volgen in hun denken, die op belangrijke punten een nieuwen koers zeilen, zonder dat hun weg op de hoofdpunten door aan Schrift en belijdenis ontleende bakens is bepaald.

Maar wij laten nu allerlei andere punten verder rusten, voor zoover zij althans niet achteraf in verband met ons onderwerp weer ter sprake moeten komen.

In verband met den opzet dezer artikelen hebben wij slechts noodig te onderzoeken, welke opvatting door meergenoemde „richting” omtrent „de ziel” wordt gehuldigd.

Op dat punt is dus nader onderzoek noodig. J. W.

schreef hem terug: „Het komt mijn vrienden, die zich hier bevinden, voor, dat het mijn plicht is om met mijn volk te Waterbeach te blijven, ja, zoo zegt de gemeente daar eenparig, en zelfs drie à vier leden van den kerkeraad te Cambridge”. Later bevestigt hij zijn, na veel gebeds genomen besluit in een brief aan zijn moeder. „Meer en meer ben ik verblijd”, schrijft hij, dat ik niet naar die Universiteit ben heengegaan om college te loopen. God de Heere schenkt mij zooveel licht op mijn levenspad, zooveel gunst en genade, dat ik geen spijt kan hebben, al was het dat ik er veel voor moest derven en ontberen.”³⁾ Hij was van oordeel, „dat de meeste predikers jaren lang den kostbaren tijd en hun beste krachten wijden aan het graven in de mijnen eener scholastieke geleerdheid, die zij beter aan praktische oefeningen van het ambtsleven hadden kunnen besteden. Dit was oorzaak, dat hij zich rechtstreeks aan kerk en kansel wijdde.”⁴⁾ Daarbij komt, dat hij geheel onverwachts en snel als godsdienstonderwijzer midden in de praktijk kwam te slaan, zoodat universitaire opleiding uitgesloten was.

Toch was Spurgeon geen „leeken-prediker”, gelijk dit vaak met een voor den Protestant onjuisten naam wordt uitgedrukt. Hij heeft zich met kracht op een uitgebreide privaastudie toegelegd. „In zijn geschriften treedt een gedegen theologische en een zóó breede algemeene wetenschappelijke vorming aan het licht.”⁵⁾

Toen hij 19 jaar oud was, hield hij zijn eerste preek in de New-Parkstreet-kerk voor een kleine opkomst van nog geen honderd menschen. In het eerst was hij zoo wit als een laken, menigeen dacht met medelijden: „Welk een jongen nog! Zal

3) J. W. F. Roth Sr., Het leven, de Voortgang en het Succes van Rev. C. H. Spurgeon, blz. 14.

4) Spurgeons Juweeltjes, Inleiding, blz. VIII.

5) Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Deel V, Art. Spurgeon.

pretendeert de geven. Telkens als uiteenzetting als deze: „De rdt” (pag. 23), schouwt” (pag. 23) recht zich houwing blijft, vaarlijk beslissen maar een ader dat deze historie of op orbeeld nemen schen God en systeem toch is.

t Prof. Dr H. traut” van H nde:

te maken zijn, blz. 24 zegt, dat mos (wereld) is voor den kosmos in deze eer Kom. Want al ontken ik een kenmerkend ereld, toch schijnt l alleen of hoofs ligt evenzeer in a wat onze Gere ruk op den voor en de eindigheid apax infiniti; het eel scherper van n.”

een dergelijke dan toch wel eigenlijk ont een auteur d of noodzaak te kiezen, dan wel mogelijk is leze stelling en l zonder meer lische gedachte. wij hier geven heeft over „de e” sovereigniteit uw terrein”, en ringen bepaal,

geschiedenis der reeds de volgen de arithmetische, getische, inclusie oude mechanica notionele of psy de historische, de nische, de aesthe de pistische fune

n: „lettende op op de woorden ord „reeds”.

hij 9 Februari oor Christus te achte en onge- ald. Een vriend, it te Teversham oo maar in eens lenkt gij te be- luidde: „Er is preeken denkt”. „Ik heb op de wel gaan zal” is gaf Spurgeon gesproken over is Hij dierbaar”. Preek is zeer groote, onuit- prediking. Als arna avond aan n. Reeds toen diepen indruk. Wat er ook aan tbroken, in één arbeid van heel ook toen, even- en dien gekruier in zijn jonge- eer, al rijker en n toont, dat hij chool: de school en werd in de betooning des ap: „de kennis te verborgenheid dgeleerde, maar d zelf was zijn den Bijbel, met el in vlam zette: zijn Heere en

op aan, dat hij eken. Maar hij